

Előfizetési árak:	
A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 — —
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Aidőkre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, december 15.

Kvóta-harcz és dekoratív gazdasági politika.

(K. Ö.) Abban lehet talán némi igaz, hogy a volt nemzeti párt a kvóta-ügy mai stádiumából meríti a kvóta kérdésben legujabban elfoglalt álláspontjának igazolását. Ámbár annak a magyarázatával még mindig adósok maradtak, hogy mikép tudják politikai multjokkal összeegyeztetni, hogy hozzájárulásukkal mehetett végbe az a politikai folyamat, mely a kvótakérdést politikai kérdéssé átalakította és eldöntését a politikai szükség szempontjából teszi igazolhatóvá. Mert hiába, a fuzió megváltoztatta a politikai helyzetet, de nem változtatta meg az ország gazdasági helyzetét.

Nem volt igaza azonban a volt nemzeti pártnak, mikor fuzionált azzal a kormánypárttal, mely most is a legmerekvebb merkantilizmus alapján áll. A fonák helyzet, melybe a kormány a kvóta-ügy folyamán került, épen abban áll, hogy míg a volt nemzeti párt politikai szükségéből, addig a régi szabadelvű párt azért emeli a kvótát, mert anyagilag gyarapodtunk. Már most kinek van igaza? De bár mi érveléssel támogassuk is a kormány kvótá-emelési szándékát, az eredmény egyre megy ki. Széllnek megszavazzák a magasabb kvótát és ő vigan dörzsöli kezeit, hogy ebben az esetben sikerült a merkantilistákat az agráriusok ellenében kijátszania.

A Széll-kormány agráriusnak vallotta magát, de azért minduntalan halljuk azok részéről, kik támogatják, hangoztatni, hogy a mezőgazdaság az semmi,

minden az ipar és kereskedelem. Valjon állandósítani akarja-e azt a politikát, mely hamis gazdasági alapokon nyugszik, mely hamis értékekkel gyarapította a nemzetvagyonot, míg annak alapját meg-ingatta.

Hogy ez hová fog vezetni, könnyű elképzelni, mert dekoratív gazdasági politikára, melyben minden csak látszat és képzelet, nem lehet egy nemzet jövőjét alapítani.

A multban elkövettek mindent, hogy csak gyöngüljünk. Kinek volt belőle haszna? Kétségkívül Ausztriának, mely anyagi gyengeségünkben birta anyagi gyarapodásának forrását. Mi csak dicsekedni tudunk. Elhíreszteltük, hogy anyagilag óriási módon gyarapodtunk, mert lám mennyi adót fizetünk. Arról hallgattunk, hogy milyen nálunk az adókezelési rendszer és hogy az állam ezért a szolgáltatásért semmi, de semmi ellenértéket nem szolgáltat. Vannak vasutaink, mondották, de arról hallgattak, hogy csak merkantil tarifáink és refakciáink vannak és hogy a vasut jövedelme csak arra jó, hogy a liberális gazdálkodás deficitjét fődözze, melybe azért került az állam, mert a politikai jutalmazások temérdek összeget emésztettek fel abból, mit a szegény néptől kipréseltek.

Van virágzó iparunk és kereskedelmünk, mondták dicsekedve. Ami merő valótlan. Mert abból az ezer egynehány gyárból, mely Magyarországon van, melyik lett volna életképes, ha az állam óriási áldozatok árán életerőt nem önt beléjük. A kereskedelemről pedig ne beszéljünk. Egy fiókkereskedelem, hozzá nem is nemzeti, nem rendelkezik azzal

a joggal, hogy a vagyonosodás pozitív tényezőjeként szerepelhessen.

A mezőgazdaságról pedig hallgattunk. Hiszen az alárendelt szerepet játszik a vagyonosodás folyamatában. A népet pedig agyoncsigázták adóval, pénztárakkal, regalebérlokkal, utazó ügynökökkel, biztosító intézetekkel, hamis borral és pálinkával, hogy ne legyen se pénze, se esze, mert csak így lehet szolgaságba hajtani. És ezt elnevezték vagyonosodásnak és szabadságnak.

És milyen jövő kínálkozik? Alig mérünk rá feleletet adni. A merkantilisták erősebbek mint valaha. Az agráriusok, bevonulván a kormánypártba, meg vannak fosztva az akció szabadságától. Egy tisztulási proceszszusnak okvetetlenül kell véghez mennie; másképp az ország a felemelt kvótát és adóemelést el nem bírja és menthetetlenül az anyagi bukásba rohan, melyet már megalapozott a dekoratív gazdasági politika.

Széll ismét Bécsbe megy.

A szegény embernek vasárnap pihenője van, a miniszterelnöknek nincs: most a vasárnapok az ő legkeservebb napjai, mert ezeken a napokon kell Bécsbe mennie, tanácskozni az osztrákokkal és átvenni a legfőbb utasításokat. Ezuttal kérdéses, hogy a vasárnap elég lesz-e, mert a helyzet egy hét óta sokkal válságosabbra fordult. Ausztriában kitört a parlamenti válság és erősebben mint valaha, ott lappang a fiatal kabinet válsága is.

A Ház feloszlata.

Mint Budapestről tudtjuk velünk, ma a Ház folyosóján az a hír terjedt el, hogy a kormány, ha az obstrukció sokáig tart, feloszlatta

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A hold titkaiból.

Irta: Atóm.

Gaee leánya, a szerelmesek napja, a bágyadt fényű hold, december 16-án éjfélkor érdekes természeti tűneményben fog bennünket részletetni. A nagy ezüst tányér, — mely szelid fényével a csillagok ezrei közt bevilágítja tájainkat, — elhomályosodik, mintha titokzatos kezek sűrű fátyolt vonnának reá.

Mintha gonosz szellem űzne velünk gonyos játékot, vagy a keleti fantázia szörnyű sárkányra rabolná el, az ezüsthaju istennőt, eltűnik sovár szemünk elől s a földi tárgyak körvonalai árnyékba merülnek.

A mostani holdfogyatkozás, — melyet a keletlázisai partokon kívül a föld minden tájékán fognak láthatni, — nem lesz teljes, mert a földgolyónak az érbe vetett óriási árnyéka, a holdnak csak 99 %-át fogja elborítani.

A legesodálatosabb színárnyalatok mutatkoznak ilyenkor. A hold zöld, kek és vörös színekben pompázik, a színeket még akkor sem veszíti el, midőn az árnyék magába lép. A csillagászok szerint ennek az az oka, hogy a nap sugarai, — a levegőburok fénytörése

folyton — a föld mögé, az árnyék kupba is eljutnak.

Bizonytal sokan lesznek, kivált a keleti népek közt, a kik nagy csapások előjeleként fogják fogadni a szép tűneményt. Elfakult arccal fognak arra az eshetőségre gondolni, ha az éj lámpása örökre eltűnék a földi szemek elől.

A vallásosak buzgó imával fogják bálványait segélyül hívni, míg a harcziások, a puszták fia puska lövésekkel sietnek a szőke istenasszony segélyére, hogy kiszabadítsák a rossz szellem karjai közül.

Reánk nézve egy holdfogyatkozásnak, nagy fontosságú tudományos érdeke van. Német, Francia és Angolországban, még inkább az Ujvilágban többszáz ember áll ilyenkor részen, hogy nyitját lelje sok, még megoldatlan kérdésnek. Hazánk igen hátra áll még ezen a téren pedig a holdfogyatkozások megfigyelése ugyszólván műkedvelői dolog. Csekély tudással is nagy szolgálattal lehetne tenni.

Holdfogyatkozásnak elméletileg mindenkor kellene lenni, mikor a föld, a hold és nap közé kerül s árnyékát a világűrben a hold pályájára veti. Es azonban ritka eset, mert a hold hol az árnyék fölött, hol pedig alatta suhan el.

A tavalyi, december 27-iki fogyatkozás, a melyet magam is megfigyeltem, igen érdekes volt.

Az éj derült volt és igen hideg. A köd lassan szétfoslott s ragyogva uszott a teli hold az égen, midőn a tőle oldalt levő csillagok hirtelen megszűntek ragyogni, mintha láthatatlan kezek oltották volna ki őket. Kis vártatva sötét titokzatos vonalat pillantottam meg, mely láthatólag közeledett a holdhoz s midőn utól érte, gyenge fátyszerű félárnyék kezdett a völgyek alján terjengeni.

A vakító fehér fényben ragyogó kopár sziklaormok, mik a hold talaját borítják, lassanként belemerültek az éjszakába, amint a nap a föld tányérja mögé huzódott.

Távcsővemen jól kilehetett venni a magas csucsokat: a Leibnitz, Doerfel csucsokat, a Tycho krátert, a Derülség tengerét stb.

Az árnyék ezalatt szemlátomást terjedt. Eleinte kékes volt, később zöldes szürke lett a hold s midőn a félárnyék teljesen ellepte, csaknem abban a pillanatban huzódott feléje az árnyék magva.

A félárnyékban levő felületen meg-meg csillant még a Leibnitz 7610 méteres hegye, majd az is eltűnt s a hold úgy nézett ki, mint egy kivilágított rézvörös szappanbuborék. Fénye alaposan megcsökkent s látszólagos nagysága is felényire zsugorodott össze.

A mit ezután észleltem, az igen fontos tünet volt. Az addig derült levegőben lassan emelkedett a sűrű köd, ez az érzékeny hőmérő

az országgyűlést. Mindenki megvan ugyan győzve, hogy a tavaszon új választások lesznek s igaz az is, hogy a kormánynak meg van a négy indemnyitje, de még sem tartjuk valószínűnek e hirt. Mert a kvótán ugyan lehetne segíteni királyi döntéssel, de ezen kívül van még néhány javaslat, melyekből újévig még törvénynek kell lennie. Az ujoncz-jutalék, a horvát-provizórium stb. olyan természetűek, hogy halasztást nem tőrnek s más módon nem pótolhatók alkotmányosság nélkül. Ilyent pedig mégsem lehet a Széll-kormányról feltételezni.

Az osztrák zavar.

Ausztriában a belpolitikai helyzet a legzürzavarosabb khaosz képét mutatja. Az ifjú csehek ismét határozatukkal, a mely szerint a kormány összes javaslatait obstrukcióval fogják megtámadni, nem csak a reichsrath akció képességét bénítja meg teljesen, hanem szétrobbantották magát a többséget is. A jobboldali pártok végrehajtó-bizottsága ugyanis elhatározta, hogy nem marad meg az ifjú csehekkel egy pártban, ha azok lehetetlenné teszik a kvóta és az átutalási törvények parlamenti elintézését. Az ifjú csehek kénytelenek lesznek a többségből kilépni és a kormány mögött új többség fog keletkezni — az ifjú csehek nélkül.

Gróf Clary az osztrák kabinet feje kifogástalanul viselkedik a helyzettel szemben. Felajánlotta az ifjú cseheknek, hogy ez év végén lemond ha azok lehetővé teszik a két sürgős törvényjavaslat elfogadását. De az ifjú csehek ezzel nem elégedtek meg. Azt követelték Clarytól, hogy álljon jót azért, hogy utóda a nyelvrendelet tekintetében visszaállítsa a statusquót. Ennek a követelésnek Clary nem tehetett eleget, mert nem kötheti meg utódja kezét. Az ifjú csehek tehát saját politikai oktatásuk és éretlenségük következtében teljes elvésztek szerepüket az osztrák politika intézéséből.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 15.

Ma is unalmasan kezdődik az ülés.

Rohonyi Gyula benyújtotta a házszabály revízióról szóló jelentést, azután Endrey Gyula kezdte a kvótajavaslat vitáját.

Bánffy ügyésze.

Először támadta a nemzeti pártot és elv-földadással vádolta Apponyit és Horánszkyt. Támadta a kormányt, a mely a maga bűnös és terhes politikáját azzal akarja fűdozni, hogy Bánffy bárótól hirdeti: Bánffy oda ígérte a 35% kvótát. Mikor ígérte oda? Kinek ígérte oda? Hogyan ígérte oda? Olyan hűtlen lett volna Bánffy hazájához? Hogyan vádolhatják Bánffy-t? Minő alapon?

Ugron Gábor: Mióta az ügyvédje Bánffynak?

Marjai Péter: Igaza van Endreynek?

Endrey Gyula: A tuloldalon számos képviselő ül, a ki a kvóta fel nem emelését megígérte. Minő politika az, amely ez urakat adott szavuk megtagadására kényszeríti? Egyetlen tisztességes eljárás volna, levenni a napirendről a kvótajavaslatot és fölözlatni az országgyűlést.

Ezután egy félóra hosszat felolvasást tartott Horánszky Nándor munkájából. Kimutatja, hogy Magyarország az ipar minden ágában csekély, 15 százalékkal sehol sem tulemelkedő kvótában részesül az osztrák jövedelemmel szemben. Horánszky munkájából világosan kitetszik, hogy Magyarország és Ausztria nemzeti jövedelme egy viszonylanak egymáshoz, hogy Magyarország jövedelme mindenütt a kvóta aránya alatt van. A miniszterelnök számítása is teljesen megegyezett Horánszky és Földes Béla számításával, de nem most, hanem kvóta bizottsági elnök korában.

Nem elég, hogy Magyarország közterheit elviselhetetlenül felemelték, hogy az egykor leggazdagabb vidékek népeit a szocializmusba kergették, hanem ennek a kvótát is felemelik. Államadósságunk irtózatossá, harmadfél milliórdnyira.

Szmialovszky: Hát az aktívák?

Endrey: No szép aktívák. A záró számításban ott van az operaház negyedfél millióval, az új országház 15 millióval. Hát jövedelmez ez valamit? Ne hivatkozzanak hát a nemzet haladására, mikor a nemzet az eladósodás ösvényein áll. Számadatai alapján azt bizonyítja, hogy az a három százalékos kvóta-emelés tulajdonképpen hat százalék. (Ellentmondás a balközépen.) Ezt legjobban bizonyítják a közvetlen adók. Bizony ez adóemelés olyan, hogy néhány év múlva teljesen elviselhetetlen lesz. (Igaz, ugy van.)

Haladásunkat bizonyítani nem lehet. Ha ezt konstatálni akarjuk, akkor nézzük meg az 1898-iki számításokat. Hogy Magyarország mennyire nem haladt, igazolja a mezőgazdák napokban lefolyt közgyűlése, amelyben konstatáltatott, hogy a mezőgazdaság mily óriási mértékben hanyatlott.

Ezt tessék figyelembe venni a kormányelnöknek a kvóta felemelésénél. De ha össze-

hasonlítjuk a két állam haladását, akkor a miniszterelnök nem hangsúlyozná azt, hogy igaz a kvótaemelés.

Falk Miksa 1896 október 4-én egészen más állást foglalt el, a kvótaemelés ellen tiltakozott programbeszédében. 1899-ben azonban már nem látja Falkot a kvótajavaslatnál, hogy ellene szóljon. Ez mutatja, hogy javaslatnál a nemzet érdekeit nem vették tekintetbe.

Kurucz nóták.

Itt el nem mulaszthatja, hogy egy kurucz verset föl ne olvasson. (Halljuk.)

1.	2.
Járt itten már Török, tatár S kárunk, bajunk Annyi volt már, Szinte sok! Nyögtünk bele, Megszenvedtük, Elviseltük, Kihevertük Valahogy.	De a mióta Nyakunkon az Osztrák csorda, Erőnk pusztul, Fogyva fogy! Uram Isten, Vedd le rólunk Ezt a czadar Czakkum pakkot Valahogy.

(Élénk helyeslés.) A következő határozati javaslatot nyújtja be:

Mondja ki a képviselőház, hogy a kvótánál előterjesztett törvényjavaslatot mindaddig meg nem szavazza, míg a kormány elő nem terjeszti az utolsó tíz évről szóló kimutatásokat a közadokról.

A javaslatot nem fogadja el.
Öt perc szünet.

Horánszky védelme.

Szünet után Horánszky Nándor következett: Kötelessége teljes őszinteséggel nyilatkozni. Ez elosztat minden félreértést. Kötelessége azonban a függetlenségi párt iránti tiszteletből is arra a nyugodt, higgadt, okos beszédre reflektálni, melyet Kossuth mondott. Kossuth hat. javaslata olyan dolgokat tartalmaz, melyekben a jog a törvényvel harezba indul, ellenkezik az alkotmányos renddel. (Ugy van a jobboldalon.)

A magyar állameszme erős alapokon nyugszik. De a ki a természetes jogot szembe helyezi ezzel, az felbátorit minden széthúzó elemet arra, hogy a magyar állameszme ellen küzdjön. (Tetszés a jobbon és középen.)

Áttér azután a 67-iki alapra, melyről azt mondja, hogy az nem volt egyéb, mint a 48-iki országgyűlés felfogásának kodifikációja. (Általános ahl ahl a szélsőbalon. Felkiáltások: Ez abszurdum.)

Erről nincsenek akták, de megvan az akkori királyi rezolúció, melyet felolvas. Ez a

mely a kisugárzott meleget 16,000-szer nagyobb mértékben képes megtartani, mint a levegő részecskéi.

Érdekes és fontos a holdfogyatkozások megfigyelése, mint már említettem azért is, mert ilyenkor kaphatunk választ olyan kérdésekre, a melyeket ma még homály fed.

A gyors fény és színváltozásokból következtetni lehet, nemcsak a hold felületének anyagára, de eldönthető az a kérdés is, van-e hű kísérőnek levegője? Ebből viszont megállapítható, hogy lehetnek-e a holdon olyan élő lények, mint mi?

Egy száz éves angol lexikonban a következő állítást találtam: »A hold minden tekintetben hasonlít a földhöz, hegyek és völgyek; tengerek és szigetek vannak rajta, változó páraburok veszi körül, tavak, patakok, források bőven vannak, a nap melege sem hiányzik. Miért ne volnának tehát növények, állatok és emberek a holdon?»

Schröter már nem érte be föltevésekkel, sőt azt állította, hogy egy várost lát a Márius kráter tövében. Schwabe széles faszorokat, Gruthus pláne felcsigázott képzelődésében, »a hold lakók által épített« palotákat, erődöket vélt láthatni.

A hold lakhatóságában való hit, az akkori tudományos körökben mély gyökeret vert. Ez a nézet azonban mostanig alaposan megváltozott.

Annyi bizonyos, hogy a hold korántsem olyan kihűlt világ még, mint a hogy hiszik.

Néha vörös tüzpontok gyulladnak ki felületén, mintha a belső tüznek kitörései volnának. A nagy Herschel is észlelt ilyen tüzpontokat s az ő nyomain haladva, Smith Lőrincz, a ki töviskehez fűzte, a világűrbe dobott meteorok keletkezését.

Egy kisebb fajta teleszkóp is, a hold felé fordítva, megfigyelhetővé teszi a kráterek sötét tölesérét, melyekben sokszor dereng a titokzatos világosság.

A mostani, 12 óra 44 perctől — 4 óra 7 perczig tartó fogyatkozásnál, még egy érdekes megfigyelésre is lesz alkalom. 15-én ugyan is, a szintelen Neptun kerül oppozícióba, a nappal és mint 8-ad rendű csillag, a Bika jegyében észlelhető. Rendes körülmények közt ez a tü-nemény, kisebb távcsővel sem látható, mert a hold fénye mellett, a bolygónak még napközben is csekély világossága elvész. Most azonban, a fogyatkozás vége felé, szabad szemmel is megfigyelhető.

A régiek, kik egy-egy holdfogyatkozásban misztikus dolgot láttak, sok csudálatos eseményt fűztek a holdhoz s ez, a hold befolyásában való hit még ma is mélyen gyökeredzik, kivált a természet gyermekeinek tudatában.

Rimazzini reánk hagyott irataiból látszik,

hogy az 1693 év január 21-iki fogyatkozáskor, Itáliában pestis dühöngött, mely a holt elsötte-tedése alatt, nagy számban szedte áldozatait. Világos, hogy a képzelődésnek nagyobb szerep jutott itt, mint a holdnak.

Hiteles adatok bizonyítják azonban, hogy a hirneves Roger Baco minden holdfogyatkozáskor, ájultan rogyott össze s csak akkor eszmélt, midőn a hold ismét fényesen ragyogott. Menuret, a mult század leghíresebb orvosa, a bőrbetegségek okául, a hold fényváltozásait említette.

Mead egy gyermekről emlékezett meg, akit kínos görcsök gyötörtek, minden hold fogyatkozás alkalmával.

Mi, a modern század gyermekei, nem hiszünk már az eféle dolgokban. Akár ideális, akár reális szempontból fogjuk szemlélni a 16-iki holdfogyatkozást, semmi titokzatosat sem fogunk tapasztalni.

Kiszabadul hű kísérőnk a föld árnyékából és mire Eos, a hajnal Homértól zengett bájos istenasszonya, a keleti égbolt rózsá felhői közül reánk mosolyg, megszűnt a varázs, elűzi azt a profán emberek reggeli lármaja.

rezolúció előre jelzi a következő országgyűlés feladatait, melyek a közös ügyek, ugymint hadviselés, pénzügy stb. tekintetében intézkednek.

Felolvassa azonban Kossuth Lajosnak 1848. márcziusában mondott beszédét, mely szintén a pragmatika szankciójából származó közös ügyeket elismeri. Azt hiszem — ugymond — ez elég antentikus arra, hogy 67-ben a 48-iki fel-fogások kodifikáltak. Mindnyájan a pragmatika szankció alapján állunk.

Barabás Béla: Én nem!

Horánszky: Megengedem. De kérdem Kossuthot, ez a hat. javaslat, melyet beadott, azon alapon áll-e. igen, vagy nem?

Szól azután Thaly Kálmánról, akinek tudományát tisztelettel elismeri. De ha Thaly egész Kolonichig megy vissza azok fölfedezésében, a kik kvótát kitaláltak, akkor ezeknek társaságában találhatja Deákot és Kossuthot is. (Tetszés jobbon.) Ha azonban a méh egy virágból mézet és mérget szíhat, akkor ne az instituciót szidják, hanem azokat, a kik azt rosszul használják ki. (Taps a jobbon.)

Polemizál ezután Polónyival, a ki rosszul czítálta az ő könyvét a kvótáról, majd Komjáthyval szemben veszi fel a harcot. S itt felveti a kérdést, hogy a terhek alatti leroskadás kinek a politikája mellett lesz kisebb a függetlenségieké, vagy a 67-dieké mellett? Ha a hadügy és külügy nem közös, kisebb lesz a terhek? (Hosszas zaj a szélsőbalon. Próbáljuk meg!) Ha magunk viseljük e terheket, a terhek 45 százalék lesz. Igaz ez? Megengedi, hogy az önálló hadsereg fölötti öröm oly nagy lesz, hogy a nemzet nagyobb áldozattól se riad vissza. De ha e terhek alatt nem roskadna le, a mostani alatt se roskad. (Zajos ellenmondás a szélsőbalon.) Mit akarok én ebből kihozni?

Endrey: Miniszteri tárczát!

Horánszky: Ha Magyarország a véderőt önállólag a pragmatika szankció követelményeinek megfelelőleg akarja rendezni, akkor többet fog kerülni, mint ma. Zajos ellenmondás a szélsőbalon.) Számításokat tesz erre.

Bartha Ödön: Tavaly nem ilyen számításokat csinált.

Horánszky: Kimutatja, hogy a hadviselés terhe súlyosabb lesz.

Zajos felkiáltások a szélsőbalon: Nem áll! Polónyi, Hentaller, Bartha s mások: Leszállítjuk két évre a szolgálatot. A nemzeti hadseregnek nem kell 3 szolgálati év!

Horánszky: Ha az ország roskadozik a kvóta alatt, akkor mért engedik meg hat. javaslatokban a 31.4 kvótát? Aktive nem járulnak hozzá a kvótaemeléshöz, de megengedik, hogy hogy 31.4% mellett az ország tökre menjen. (Zaj, ellenmondás a szélsőbalon.)

Miből állt elő a monarchia két állam a közti konfliktus? Nem a politika, hanem az anyagi, az enyém és tied közti különbség. Ez okozza, hogy a másik államban is a különválást hangoztatják, a personal unio alatti egyesülést (ugyvan! a szélsőbalon) s emellett anyagilag minden módon iparkodnak kizsákmányolni bennünket.

Kiáltások: Önök segítenek!

Horánszky: Az enyém, a tiednek feloldoznak minden érdeket, melyet a szankció pragmatika, a kölcsönös védelem és viszonyban biztosít.

Áttér ezután a **kvótakérdésben elfoglalt álláspontjára.** Azt feleli Barthanak tegnapi beszédjére, hogy a legutóbbi kvótabizottsági ülésen azért nem szolt az egyhangulag hozott határozat ellen mert nem akart a felsőbb politikai s egyéb érdekeknek utjában állni. De föl-jogosítva érzi magát annak kutatására, vajjon Bartha Ödön támadása nem származik-e abból az okból, hogy ő (Horánszky) volt egyike azoknak, akik a mult rendszert ostromozták. (Tetszés a középben).

S nem tudja, nem olcsóbb-e az a 3 millió, mint a régi állapot fenntartása, (tetszés a középben) melynek Bartha negative támogatója volt, most pedig annak visszaállításán oly buzgón fáradozik. (Derűtség a középben).

Nem tartja jóhiszeműnek, hogy valakinek erkölcsi reputációja ellen támadást intézzenek, mielőtt ő eljárásának okait nyilvánosan eladta volna. De meg ha valakinek erkölcsi reputációja felett pálczát törnek, ennek a pálczának súlyosnak kell lennie, a súlyt pedig a pálczát-

törő politikai multja adhatja meg. (Zajos taps a középben).

Barta Ödön személyes kérdésben kér szót: Horánszkynek azt feleli, hogy ő (Horánszky) az 1898. I. t.-cz. védelmével egy esztendőre meghosszabbította annak a kormányának életét, melyet oly átkosnak tartott és nem tudja, hogy ezen mentése után *milyen reményben* csatlakozott?

Bolgár Ferenc: Ne gyanúsítson! Micsoda remény?

Ivánka Oszkár: Mit ért ezen? Bizonyítsa!

Nagy zaj, miközben **Tallán Béla** rendre-utasítja Ivánkát.

Horánszky Nándor válasza után **Wlassics Gyula** kultuszminiszter válaszol Pichler Győzőnek a Varga Ottó ügyében tett interpellációjára. Kijelenti, hogy nincs ott semmi spiczli szolgálat.

Pichler Győző a választ nem veszi tudomásul, a Ház azonban igen.

Elnök jelenti, hogy **Szell** miniszterelnök indítványt adott be a Ház ülésének 3 óráig való kinyújtása tárgyában. Ez indítvány fölött a holnap 11 óráig fogadják szavazni. E kérdés fölött vitázni nem lehet.

Városi közgyűlés.

— II. nap. —

Amíg csütörtökön olyan volt a városház nagy terme, mint a forrongó vulkán, zsufo-lásig telve nemcsak városatyákkal, hanem tüzzel harcra készen, tegnap olyan üres, csendes volt a sok vihart látott tanácskozó hely.

Volt itt-ott egy pár felszólalás, olyan utócsatározás-féle, de nagyobb összeütközés sehol.

Daczára még 30-nál több ügy várt elintézésre, a tanács tagjain kívül alig 15 bizottsági tag jelent meg.

Hosszabb felszólalás a vámszabályzatnál és a Bazár helyiségeinek bérbeadásánál volt.

Ez utóbbinál **Pekanovits Imre**, aki különben csak nagyon ritkán szokott felszólalni, igen ügyes szónoknak mutatta be magát.

Senki sem hitte, hogy a rengeteg ügyet még tegnap letárgyalják, sőt voltak olyan városatyák is, akik a ma délutánt is előre rá-szánták a közgyűlésre és $\frac{3}{4}$ 7 órára mégis készen lettek a pótlólag kitűzött tárgyakal is.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán távollétében dr. **Bulyovszky József** polgármester elnökölt:

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Bozóky Béla, dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, dr. Hovány Gyula, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Sipos Árpád, Stark Gyula, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Déry János, dr. Grósz Menyhért, dr. Hoványi Géza, Ländler Ferenc, Miliák József, dr. Radó Ignác, Széles Lajos, Weisz Károly, Gábel Jabab, Serényi Gusztáv, Balogh Döme, Mihely Adolf, Molnár Lajos, Nyiry György, Papp György, Pekanovics Imre, Rendes Vilmos, Steiner M. Albert, Dr. Vári Szabó Béla, dr. Bulyovszky József, Rác Mihály, Istvánffy István, Szüts Dezső, ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Borde Ferenc, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Busch Dávid, Ragány János, Szüts Géza, Szántó Lajos.

Az első napi közgyűlés jegyzőkönyvét észrevétel nélkül hitelesítették.

A hátralevő ügyek tárgyalására kerülvén a sor, előterjesztette a tanács a kövezetvám, vásárvám és helypénzszedés kezeléséről alkotott szabályzatot, melynek lényegesebb pontja az, hogy a 900 frrtal javadalmazott I. oszt. vámellenőri állást szüntessék be s helyébe 450—450 frrt javadalmazással két központi ellenőri állást szervezzenek.

Balogh Döme a szabályzatot még a tárgyalásra sem fogadja el; a 72. szakasz módosítását meg épen szerencsétlenségnek tartja. Mit keres a vámdolog az adóügyi tanácsnál,

akinek kezében a fogyasztási adóhivatal is van. Nem győzi ezeket elvégezni. A vámellenőrző bizottság konstataulta, hogy slendrián a vámkezelés. De a hiba nem a szabályzat, hanem a kezelést teljesítő emberekben van. 1895-ig igen jól kezelték a váموkat. Ekkor az irodaigazgató fizetését javítani akarták, mert a vámjegyeket is fogja kezelni, de a miniszter ezt határozottan elutasította s kimondotta, hogy a vámjegyeknek a pénztárban a helye. Ezután kifogásolja, hogy miért nem hajtották végre a szabályrendeletet. Szerencsétlenség a városra, hogy az ellenőri állást megszüntették, most ismét az ellenőrt mellőzni akarják. Hogy lehet a város legnagyobb jövedelmét ellenőrzés nélkül hagyni. Hivatkozik Makkay Sándor volt ellenőr által a polgármesterhez beterjesztett vádakra. Sokkal jobb a régi szabályzat. Abszurdum, hogy a számvevő hivatal szerzi be a vámjegyeket s ugyancsak ezen hivatal ellenőrzi. Indítványozza, hogy a régi szabályrendelet hagyassék meg; a vámjegyek pedig feltár mellett vétessenek át a számvevőhivataltól; aztán a gazdasági tanácsos tanulmányozza, hogy mimódon lesz legjobban kezelhető a vám. Ajánlja az általa tett indítványt elfogadásra.

Mihely Adolf csodálkozik, hogy Balogh Döme nem vesz részt a vámellenőrző bizottság munkájában, csak itt a fórumon dobálózik a vádakkal. Összehasonlítást tesz az új s a régi szabályrendelet között s csak igen kicsiny különbséget konstataál. Nem tartja észszerűnek, hogy egymás tetejébe állítják ugyszólván a vámellenőröket. Főbb ellenőrző közegre, mint amilyen a polgármester, nincsen szükség. Csodálja, hogy Balogh Döme a javítási törekvéseket rossznak tartja s vissza akar térni a régi állapothoz. Pártolja a tanács javaslatát. (Helyeslés.)

Ragány János élénk figyelem közben reflektál Balogh Döme felszólalására s érdekesen fejtegette a tanács álláspontjának helyességét. Utal arra, hogy a város könyvezetője, kinek törvényszerű kauziója van, teljesíti az ellenőrzést. Arról a nagy szerencsétlenségről, amelyről Balogh beszélt, szó sincsen, nem is lehet, nincs is róla senkinek tudomása. Ajánlja a tanács javaslatát elfogadásra.

Weisz Károly mint önérzetes ember a város érdekében kér megnyugtatót arra nézve, törtétek-e tényleg a vámkezelésnél szerencsétlenségek, visszaélések?

Balogh Döme zárószavában hangsúlyozza, hogy a vámkezelés ellenőrzését egyenesen a gazdasági tanácsos hatáskörébe kell utalni.

A vámkezelési szabályzat javaslatát a közgyűlés **általánosságban** elfogadta.

— Ugyis megfélebbezem! — mondja **Balogh Döme**.

A **részletes** tárgyalás során az 5-ik szakasznál **Hlatky Endre** állt szólásra. Felállítja a kérdést: van-e szükség ellenőrré, vagy nincsen. Egy 900 forintos ellenőrtől többet vár el, mint két 450 forintos dotált ellenőrtől. Ennél-fogva 900 forintos az egy ellenőr alkalmazását ajánlja. (Helyeslés.)

Ragány János nyomós érveket sorol föl a tanács álláspontjának erősítésére. Kifejti az okokat, melyek a szabályzat készítésénél a tanácsot vezették.

Hlatky Endre elfogadja az indokokat s elál, előbb tett indítványától. Indítványozza azonban, hogy egy szakaszt vegyenek be, amelyben határozzák meg, hogy mit értenek a részes-vámos elnevezés alatt.

Balogh Döme felszólalása után **Hlatky Endre** pótlásával elfogadták az 5-ik szakaszt.

A szabályzatot átdolgozás végett kiadták a jogügyi bizottságnak.

A Bazár-épület bérbeadása.

Az építendő Bazár bérbeadására vonatkozóan az a tanács javaslata, hogy a bérbeadás-sal a vállalkozókat bizza meg, tartassék meg azonban a város törvényhatóságának jóváhagyási joga. Az esetleges többlet-munkák tekintetében időről-időre a tanács határoz, ám a több kiadás 6 %-át, mint jövedelmet a vállalkozók biztosítják a város részére. Előterjeszti még a tanács **Pekanovits Imre** törvényhatósági bizottsági tag indítványát arra vonatkozólag,

hogy a bérbeadást a város közbejöttével teljesítsék, továbbá, hogy a Bazar épületben fényes kávéházat és restaurációt rendezzenek, be. A tanács az indítvány elutasítását javasolja.

Pekanovits Imre szerint a bérbeadás igen komplikált s oly nehéz, hogy ennek az elbírálására egy nagy testület nem képes. Elismeri, hogy bizonyos mértékig egy a város és a vállalkozó érdeke; de még soha nem hallotta, hogy a munkaadó és vállalkozóérdeke teljesen összevágna. A vállalkozók érdeke 20,000 frt terjed, azontul már a város érdeke. Ha 20,000 frt bejön, olyan intézkedéseket tehetnek a vállalkozók, ami elüti a város a 20,000 frton felüli jövedelemtől. A várostól rossz néven venné, ha elmulasztaná érdekeinek megóvását. A város ingerencziájával történjék a bérbeadás. A bérbeadás mozzanatainak ismerete nélkül nem bírálhatja el a közgyűlés az ügyet. Városi tisztviselő tanulmányozza a kérdést s az nyújtson be javaslatot. — Fordítsák meg a dolgot s bizák a városra a bérbeadást, ez több garancia a vállalkozóknak, mint megfordítva. Adjunk módot, hogy a város ösmerje a kérdést. Azért javasolja, hogy a város is folyjon be a bérbeadásra.

— Rátér indítványának második részére, hogy a Bazar-épületben színház és étterem legyen. A vállalkozók jól tudták, hogy miért biztosították a 20,000 frt évi jövedelmet; de a város nem tudta. Bátran fel lehetne menteni a vállalkozókat a kötelezettség alól. Ajánlja két indítványát.

Hlatky Endre nem szól az első indítványhoz; de azt nem helyesli, hogy kávéház és étterem legyen, mert már is van sok kávéház és vendéglője Nagyváradnak. A vállalkozók örömmel visszalépnének, ha kijuthatnak az obligóból. **Rimanóczy** nem tagadja, hogy a háza érdeke, miszerint ne legyen kávéház és étterem. Vajjon helyes-e most új tervet elővenni s nagy áldozatot hozni bizonytalan jövedelmre. Nem helyesli a **Pekanovits** indítványát.

Dr. Radó Ignác részt vett a színházi bizottság ülésén, hol az volt a vélemény, hogy a bérbeadás üzleti dolog. Megnyugszik, hogy a vállalkozók adják ki a helyiségeket, de a bérletek elfogadása felett a város határoz. Ismereti a bérleti eljárást. Nincs az sem kizárva, hogy a bérlő egyenesen a városhoz forduljon. A kávéháza is jöhet ajánlkozó s akkor lehet kávéházat csinálni. Ezért nem kell a város részéről senkit kiküldeni a bérbeadáshoz.

Gábel Jakab elfogadja **Pekanovits** indítványának első részét. Igaz, hogy a 20,000 frton felüli összegnél elválnak a város és vállalkozók érdeke. Az ajánlatok a tanácshoz adassanak be s azután a vállalkozókkal együtt bírálják azokat felül.

Dr. Hoványi Géza nem osztja **Gábel** és **Pekanovits** felszólalását. Egy a város és vállalkozók érdeke még 20,000 frton felül is, mert ha több jön be, az a további évekre veendő, mert ha később nem jön be a 20,000 frt, az előbbi többlet beszámíttatik a vállalkozók javára. Különböznem lehet a bérlést előre dobra ütni, s vannak, akik soha nem adnak ajánlatot, de elmegy a vállalkozókhöz, hogy a helyiséget bérleni akarja. Fejtegeti az árverés tartásának veszélyes voltát. **Pekanovits** indítványát tiszteli, de nem alkalmas időben lett felhozva. A biztos jövedelmet nem kockáztatja a risikóért. A törvényhatóság a 20,000 frt biztos alapon indította meg a színház és Bazar-építés mozgalmát. A tanács javaslatát elfogadja.

Milibák József nem helyesli, hogy a vállalkozókra bizassék a bérbeadás, hanem a polgármesterhez adják be a bér-ajánlatokat.

Dús László a szerződésre hivatkozik, a melyben az van, hogy a vállalkozók és a város közösen eszközlik a bérbeadást. Ajánlja a tanács javaslatát.

Gábel Jakab újból felszólalt. Azt kívánta, hogy a vállalkozók vegyék át az ajánlatokat, de azokat mind a közgyűlés elé terjeszszék.

Mihelyi Adolf a tényekkel számol. Azt látja, hogy a nagy bontás miatt elköltözött kereskedők mind jól elhelyezkedtek. Így kár volna egy hajszálra is eltérni a szerződéstől.

Beczky Lajos felszólalása után az indítványok mellőzésevel, a tanács indítványát fogadták el.

A város a Szigligeti Társaságban.

Megirtuk, hogy a tanács javaslatot tett aziránt, hogy Nagyvárad város 200 koronával lépjen be alapító tag gyanánt a Szigligeti Társaságba.

A közgyűlés egyhangulag megszavazta a tanács javaslatát.

Az új honvéd laktanya.

A honvédelmi miniszter a főteczai honvéd gyalogsági laktanya helyett új honvéd laktanyát épített s e célra megfelelő területet kér. A tanács a gázgyár háta mögött levő városi földeket jelölte ki. A honvédelmi miniszter ezenkívül kéri a terület feltöltésére szükséges föld ingyen átengedését, valamint az építendő laktanya környékének a város költségén levő csatornázását.

Ezzel kapcsolatosan előterjesztették **Rimanóczy** Kálmán kérvényét, hogy írjon fel a város a honvédelmi miniszterhez az iránt, miszerint a laktanyát helybeli vállalkozóval építtesse.

Az állandó választmány a kért földterület átadását és a csatorna építésének kötelezettségét elfogadásra ajánlja. **Rimanóczy** kérelmét olyképen javasolja elfogadásra, hogy írjon fel a város a miniszterhez az iránt, hogy az építést nyilvános árverés útján végeztesse s egyenlő ár mellett a helyi iparnak nyújtson elsőbbséget.

Természetesen **Balogh** Döme szól elsőnek a javaslatához. Nem helyesli a város nagy gavallériáját. Reszketve két kézzel, reszketve...

Rimler Károly: Négy kézzel tán?

Balogh Döme: reszketve rimánkodunk mindazért a kormánynak, amiért más város ezeket kap. (Zaj.) Meghalom a honvédség előtt. (Zajos derűtség.)

Hoványi Gyula dr.: Le lehet kötelezve **Balogh** ur.

Balogh Döme: Ugy értesültem, hogy a honvédelmi miniszteriumban foglalkoznak a mi legujabb kaszárnyakérdésünkkel. Indítványozza, írjon fel a város, hogy többet egy krajczárt nem ajándékozz. (Zaj.)

Komlóssy József felvilágosította **Balogh** Dömét, hogy a pénzügyminiszter intézkedik e dolgban.

Miskolczy Barna: Mindegy az kérem, ugye **Balogh** ur?

Radó Ignác dr.: Szavazzunk csak **Balogh** urra!

Mihelyi Adolf általános zajban jelenti ki, hogy **Balogh** Döme indítványával szemben pártolja a tanács javaslatát. Élénk tetszés közben emlékezik meg a honvédelmi miniszterről, kinek a város sok hálával tartozik. Indítványozza, hogy a város feliratilag kérje a nyilvános árlejtés kiírását és a helyi iparosok előnyben részesítését. (Általános helyeslés.)

Hlatky Endre hozzájárul az indítványhoz, majd **Gábel** Jakab ajánlja, hogy a város már most lépjen érintkezésbe az állammal, hogy a honvédlaktanyát átalakítván, engedje át a polgári leányiskola céljaira. (Helyeslés. Zaj.)

A közgyűlés **Rimanóczy** és **Rendes** beadványát, valamint **Mihelyi** Adolf indítványát elfogadta.

Az új városatyák.

Az igazoló választmány jelentése alapján igazolta a közgyűlés az ujonnan választott két városatyá: **Papp** Miklós és **Weisz** Mór mandátumát.

A közigazgatási bizottság kebeléből az év végén **Mezey** Minály, **Hlatky** Endre, **Némethy** Károly, **Vári-Szabó** Béla dr. és **Frankó** Endre kilép. A közgyűlés titkos szavazás útján újból megválasztotta őket.

Az adóhivatal reformja.

A városi adóhivatal reformálására való tervezetet már ismertettük. Ezt az állandó választmány elfogadásra ajánlja a közgyűlésnek.

A tanácskozást kis csatározás előzte meg.

Hoványi Gyula dr. nem volt jelen a jogügyi bizottság ülésén s ezért nem ösmeri a kérdést.

Bordé Ferencz szomoruan jelenti, hogy bizony hasztalan vártak a jogügyi bizottság tagjaira.

Mihelyi Adolf szólalt még föl, halasztást indítványozván, majd

Hlatky Endre indítványozta, hogy utasítsák vissza a kérdést a jogügyi bizottsághoz. Szomoruan konstatálja, hogy a szakbizottság ülésein nem vesznek részt a tagok, eziránt különben jelenti, hogy badványt fog intézni a közgyűléshez.

Bordé Ferencz hozzájárul **Hlatky** indítványához.

Hoványi Géza dr. utal arra, hogy a kérdést sűrűn megvitatták a lapok. Az új rendszert ismerteti, ami igen üdvös a város és a közönség érdekében.

Mihelyi Adolf **Hlatky** indítványát fogadja el.

A közgyűlés hozzájárult a tanács javaslatához.

A tiszti főügyész fizetésének egy fixösszegeben leendő meghatározását rendelte el, míg a szerződések után szedendő díjak a városi pénztárt illessék. A tanács a főügyész fizetését évi 1600 koronában és 600 korona lakbérrel kéri megállapítani. A tanács javaslatát elfogadták.

A tanács előterjesztette, hogy a magánborfogyasztókkal a boritaladóra átalány összegben, egyezség köttessék a jövő évre! — Elfogadták.

Az átdolgozott egységárakra és egyes szállításokra kiírandó pályázatokat illetőleg előterjesztett tanácsi javaslatot elfogadták.

Balogh Döme és **Pekanovics** Imre felszólalása után az előterjesztést elfogadták.

Szeged városa feliratot intézett a kormánynak, hogy a törvényhatósági joggal felruházott városok által teljesített állami funkciókért az állam megtérítést adjon. Ezen feliratot pártolás végett Nagyváradnak is megküldték. — A tanács hasonló felirat küldését javasolja.

Elfogadták.

Trencsén vármegye megkereste a várost, a Keleti tengernek a Fekete tengerrel összeköttetése iránti eszme propagálása iránt. (Derűtség.) — Elfogadták.

Lukács Ödön aljegyzőnek az év végéig szabadságidő adatott.

Raffay Mihály számtiszt nyugdíjaztatott. Özv. **Tőkés** Istvánnának a halotti negyed megadatott.

A gyakorló-tér használatára a honvédséggel kötött szerződést meghosszabbították.

Mátray J. számtiszt szabadságoltatott.

A fogyasztási adókat ellenőrző bizottságba **Lévay** Zsigmond és dr. **Hoványi** Gyula kisorsoltattak, **Serényi** Gusztáv és **Hering** Sándor pedig megválasztottak.

Ezzel a 2 napos közgyűlés véget ért.

TAJÉKOZTATO.

Decz. 16. A Csarnok közgyűlése.

Deczember 17. Gyermekebarát-egylet közgyűlése.

Decz. 17. A Szigligeti Társaság felolvasása.

Decz. 20. Biharvármegye közgyűlése.

Decz. 20. Megyei gyűlés.

Jan. 3. A nőegylet thea-estélye.

UJDONSAGOK.

Nátafalusi Kornél lemondása.

Rozsnyóról távirja tudósítónk, hogy Nátafalussy Kornél nagyvárad tankeleti kir. főigazgató bejelentette levélelileg Ivánkóvics püspöknek, hogy a koadjutorságról, melyre őt a konvent első helyen jelölte, — lemond. Ennek folytán í. hó 17-én új választás lesz Jászón, melyre a rend összes tagjai táviratilag hivatnak meg. Ugyanezen ügyben Argalác Mór perjel a tegnapi nap folyamán Rozsnyóra érkezett, hogy Ivánkóvics püspökkel, mint a múlt választás kir. biztosával tanácskozzék.

A múlt választás alkalmával nem csak a rendtagok, hanem mindenki a legnagyobb örömmel fogadta Nátafalussynak az agg Benedek prépost mellé koadjutorul való választását és maga a megválasztott is hitte eleinte, hogy képes lesz betölteni ezt az igen terhes méltóságot, hanem sajnos egészségi állapota őt ebben megakadályozta. Ez okból adta be lemondását.

Amidőn ezen szándékát közölte rendtársaival, mindnyájan biztatták és rá akarták bírni, hogy álljon el szándékától, de nem sikerült. Ugyancsak nem eredményezett az ezen ügyben összehívott értekezlet sem semmit.

Nátafalussy Kornél hivatkozott egészségi állapotára, mely tehetetlenül teszi neki a koadjutorság elvállalását.

Szomorúsággal értesült erről mindenki s a rendtagok végre is a tények kényszerítő hatalma alatt letettek arról, hogy őt a rend élén lássák, ahova a rendtagok nagy bizalma jelölte.

Nátafalussy Kornél tank. főigazgató jelenleg is ágyban fekvő beteg Nagyváradon. Betegsége a nagymérvű neuraszténia.

* **Királyi kitüntetés apácáknak.** Ő Felsége Weigert Mária Vilma, A Szent Erzsébet-rend pozsonyi háza főnöknőjének, a közjótékonyság terén szerzett érdemei elismerésül a koronás érdemkeresztet, Röschner Philoména, a nagyszombati Szent Orsolya rendi zárda tagjának pedig, a tanügy terén szerzett érdemei elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta.

* **A jogász-egylet első rendes ülése.** Ma délután tartja az ujonnan megalakult jogász-egylet első rendes ülését a törvényszéki palota elnöki tanácsstermében. Az ülés egyedüli tárgya Gerő Ármin rendőralkapitány felolvasása »Nyomozás az új bünvádi perrendtartás szerint« czimen. A téma igen aktualis, amennyiben alig pár nap múlva életbe lép az új bünvádi perrendtartás s Gerő Ármin felolvasónak a téma éppen a munkakörébe vág. A jogász körökben igen nagy az érdeklődés e felolvasás iránt s előre láthatólag nagy hallgatósága lesz az érdekes felolvasásnak. Az egy-let tagjai aztán vagy még a holnapi gyűlésen, vagy a legközelebbin megteszik észrevételeiket a felolvasásra. Az ülés délután öt rakor ókez-dődik.

* **Athelyezés.** Tátray Kálmán nagyvárad városi kir. járásbirósági aljegyzőt az igazságügyminiszter a nagyvárad törvényszékhez helyezte át.

* **Krüger Viktorné temetése.** Nagy rész-vét nyilvánítása mellett ment végbe tegnap délután Krüger Viktorné temetése a főreáliskola épületben levő lakásáról. A temetési szertartást dr. Vucskics Gyula plébános végezte segédlettel, Kalmár Illés kántor pedig megható gyászdzalt énekelt. A gyászszertartás után a diszes ércz-koporsót a négyes fogatu üveges kocsira helyezték s megindult a gyászmenet, elől a kos-zorus kocsival, mely telve volt szebbnél szebb koszorúkkal. A nagyszámu résztvevő közönség soraiban ott voltak: Bulyovszky József polgár-mester, Fetser Antal kanonok, Sipos Árpád, Laurán Ágoston apát-kanonok, Molnár Imre, Molnár Lajos, Kledorfer Lambert, Hegedüs Géza, Böszörményi Géza, Moesz Károly, Mihfeli Lajos, Kugler Albert, Vidovics Bonaventura, Hering Sándor, Jellinek Ferencz, dr. Schiff Ernő, Vinkler Lajos, dr. Bozóky Alajos, Fersz Adolf, dr. Károly Irén, Novotny S., Materny Imre, a premontrei kanonok-rend tanárai, valamint az összes roaltanások családtagjaikkal, a tanuló ifjuság és még számosan. Az elhunytat az új központi temető katolikus részébe temet-tek, hol már többen vannak eltemetve.

A koszorúk szalagjain a következő feliratok voltak:

Felejtethetlen hitvesének és anyjoknak — Szeret-
tő férje és gyermekei.

A legjobb testvérnek — Iona és Endre.
Szeretett sógornőjüknek — György és Lujza.
Szeretett sógornőjüknek — Nina és Jani.
Szeretett néniüknek — Olga és Poldi.
Szeretett sógornőjüknek — Gizela, és Jani.
Utolsó üdvözlétül — Böszörményi Géza és családja.

Igaz tisztelete jeléül — Nátafalussy.
Bücsüüdvözlétül — Béla.
Isten veled, szívből sirat — a Személyi-család.
Őszinte részvéttel — a Vucskics-család.
Kedves Jennyjöknek — a főreáliskolai tanárok nejei.

Krüger Viktornénak — a főreáliskola tanár-
testülete.

Részvéte jeléül — a főreáliskola ifjusága.
Mély tisztelete jeléül — a szolgazsemélyzet.

A diszes temetést a Weiszlovits Adolf és fia czég végezte a legnagyobb rendben.

* **Új magyar nemes.** Ő Felsége Bernáth Alfonz ezredesnek és törvényes utódainak a magyar nemességet adományozta a bosútpoljei előnévvel.

* **A 48-asok győzelme Debreczenben.** A törvényhatósági bizottságba 47 tagot választott Debreczenpolgársága. A választási küzdelmet két párt: a független és szabadelvű párt vitta meg egymással és végeredményben jórészt a függetlenségi párt győzelmével végződött. A szabadelvű párt a piac és varga-utczai kerületekben vitte nagy többséggel győzelemre jelöltjeit, de a függetlenségi párt Péterfia, Hatvan, Csapó- és Kossuth-utczán, tehát négy kerületben aratott diadalt.

* **Az önkéntesek és a politika.** (Megtörtént.) A katonáknak tudvalevőleg tilos a politizálás s nem csak a belföldi, hanem a külpolitizálás is. Éppen ezt a részét magyaráz-gatta a Reglamának az előadó tanár az önkénteseknek s azt ezzel a példával illusztrálta:

»Csak annyit mondok önöknek, hogy ha önök az angol és búr háborúról vitatkoznak, akkor úgy az angol, mint a búr párt hat órai kurtavasat kap.«

Azóta az önkéntes Abtheilung a semleges álláspontra helyezkedett.

* **Névmagyarosítás.** Kohn Lipót nagyvárad lakos vezetéknévét Kiss-re magyarosította belügyminiszteri engedéllyel.

* **Kinevezés** A miniszterelnök dr. Des Echerolles Kruspér Sándort a belügyminiszteriumba díjtalan fogalmazó gyakornokká kinevezte.

* **El az új világba.** Az amerikába szökött Fehér Emil búcsúzásáról Nagyváradtól mond érdekes dolgokat egy ismerősünk s az ő engedel-mével iktatjuk ide: Négy czimborájával már hetek óta folyton együtt tárgyalt a Lloyd-kávéház jobboldali fülkéjében esténként. Nem ehettek mindig egy véleményben, mert erősen gesztikulálva vitatkoztak mindenkitől távol a kis elkülönített helyen s ha valaki idegen ment közzéjük egyszerre elhallgattak s látszott rajtuk, hogy kellemetlenül érinti őket a hivatlan vendég. A múlt szombaton éjjel úgy 12 óra felé az illető a Bazár-szoroson ment hazafelé s a Fehér Izrael-féle üzletnél látta, hogy Fehér Emil 2 társával, — ugyanazok közül a kik a Lloyd-ban együtt tárgyaltak, — az üzlet vasredőnyét feltaszították s az üzletből vakító világosság áradt ki.

— Mit csináltok? — kérdezte közömbösen a mi elbeszélőnk.

— **Betörünk!** — felelte tréfásan visszafordulva Fehér Emil.

A mi elbeszélőnk még akkor nem képzelte, hogy mily nagy igazságot mondott akkor Fehér Emil. Benézett az üzletbe, ahol minden világ fel volt gyújtva s nagy rendtelenség, felfordulás volt benne. Bennt látta a 3-ik kávéházi czimborát is. Fehér Emil kint maradt az ajtóban, mig két társát az ajtón valósággal betuszkolta.

— Talán sok a munka? — kérdezősködött tovább az illető.

— Sok biz a' de majd csak elvégezzük.

— Persze az ünnepek.

És ezzel a beszélgetés, melynek ideje alatt a kávéházi czimborák az üzletben összebuja beszélgettek, — véget ért. Fehér Emil pedig pár óra múlva indult az új világ felé.

* **A szent év.** XIII. Leo pápa tudvalevőleg jubileumi szent évet hirdetett 1900-ra. A katolikus világnak eddig husz ilyen jubileumi éve volt; a jövő évi lesz a huszonegyedik. Alábbi sorrendben közöljük azon pápák névsorát, kik a nevek után irt években jubileumi szent évet hirdettek: 1. VIII. Bonifác 1300-ban. 2. VI. Kelemen 1350-ben. 3. VI. Orbán 1389-ben. 4. IX. Bonifác 1400-ban. 5. V. Márton 1423-ban. 6. V. Miklós 1450-ben. 7. VI. Sixtus 1485-ben. 8. VI. Sándor 1500-ban. 9. VII. Kelemen 1525-ben. 10. III. Gyula 1550-ben. 11. XIII. Gyergely 1575-ben. 12. VIII. Kelemen 1600-ban. 13. VIII. Orbán 1625-ben. 14. X. Incze 1650-ben. 15. X. Kelemen 1675-ben. 16. XII. Incze 1700-ban. 17. XIII. Benedek 1725-ben. 18. XIV. Benedek 1750-ben. 19. XIV. Kelemen 1775-ben. 20. XII. Leo 1825-ben.

* **Testvérgyilkosság a »hier« miatt.** A kolozsvári *Ellenzék* írja: Gyimes-Középlakon, a »hier« kérdés miatt véres eset történt. A parasztleányok a koresmában tanakodtak azon, hogy magyarul vagy németül jelentkezzenek-e az ellenőrzési szemlére. Az egyik legény, Tankó Dénes hetykén ezt mondta:

— Ha én kapitány volnék, kiköttetném, mint a kutyát, a ki nem mond hiert.

A legény öcscsét, Tankó Györgyöt sértette ez a beszéd s így felelt:

— Szégyelje magát, ki magyar ember lé-tére ilyent mond.

Szót szó követett, Tankó Dénes előrán-totta kését s azzal öcscsének mellébe szurt, a ki szörnyet halt.

* **A kötelező koronaérték számítás behozatala a postán.** Tegnap jelent meg a miniszter rendelete a kötelező koronaérték számítás-ról a postán. E szerint január elsőjétől a postán csakis a koronaértékben kiállított értékeket veszik fel, illetve fizetik ki. Ehhez képest egészen új bélyegeket is bocsájtanak ki.

* **A szatmári gyilkosság.** Mikor Szatmár közelében meggyilkolták a szerencsétlen Papp Elemért, felmerült az a gyanu, hogy a szegény fiúnak mérget is adtak be. Ezért Tapolcay vizsgálóbíró intézkedett, hogy a sötét ügy áldozatának a beleiből egy részt küldjenek el Budapestre, az állami vegyészeti intézethez megvizsgálás végett. A vegyi vizsgálatot dr. Fellet-

tár Emil állami vegyész végezte. Mint értesülünk, a vizsgálat nem találta méregnek a nyomaikat. Erről az eredményről tegnap értesítették hivatalosan a szatmári kir. vizsgálóbírókat.

* **A kereskedelmi iskola matinéja.** A nagyváradi felső kereskedelmi iskola 1899. december hó 17-én d. e. 11 órakor a Kereskedelmi Csarnok dísztermében az ifjúsági segítő egyesület javára matinéét tart, melyre a szülőket és iskolabárátokat tisztelettel meghívja a tanári kar és az ifjúság. Belépő díj 50 fillér.

Műsor:

Vonós-négyes. Donca Károlytól. Előadják: Kánitz Dezső első hegedű, Debreczeni Dezső második hegedű, Bumbera Imre mély hegedű, Boleman Aurél gordonka.

Megnyitó beszéd. Tartja dr. Kováts S. János igazgató.

Volt szeretőm . . . Nép dal. Előadja az ifjúsági dalkör.

Bor meg a czégér. Szatira *Kozma* Andortól. Szavalja *Hencz* Lajos középső osztálybeli tanuló.

Küzdelem a létért. Humoros rajz *Báthory* Ferencz tanár urtól.

Elfrida. Költői elbeszélés Arany Lászlótól. Szavalja *Klein* Manó első osztálybeli tanuló.

Magyar egyveleg. Előadja az ifjúsági zenekar.

A matiné jövedelme a segély-egylet javára fog adatni.

* **Transzvál városneveinek eredete.** Az *Intermédiaire* című francia hetilap legutolsó számában elmondja Transzvál legnevezetesebb városneveinek keletkezését. Szerinte a legtöbb város valamely híres emberről nevezték el. *Ladismith* Harry Smith feleségétől kapta nevét, Harry Smithről pedig, aki fokföldnek kormányzója volt, *Harrismith*-et nevezték el. *Durban* szintén a Fokföld egy hajdani kormányzójától *d'Urban*-tól nyerte nevét, *Potsherston* a következő három név kombinációjából ered: Potgieter, Shert és Strom. *Pietermaritzburg* két lúr vezér nevét rejti magában: Pieter Retisef-et és Gerrit Maritzét. *Frederiát* Andrios Pretoriusról a legelső transzváli elnök atyjáról nevezték el. *Krúgersdorp*-ot természetesen Krúger elnökről nevezték el.

* **Elveszett munkakönyv.** *Aradi* István czipészlegény csütörtökön délután elvesztette a Zöldfa-utcán a munkakönyvét. A káros kéri a megtalálót, hogy adja át a rendőrségen megtehető czimen.

A transzváli háboru.

Brüsszel, december 15. Az angolok veresége az Oranje mellett tökéletes. A búrok Methuen hadosztályát, mely teljesen harc képtelen, még az Oranje folyó tulsó partján is üldözik.

London, decz. 15. A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból 12-iki kelettel: A johannesburgi Diggers News e hó 1-én Krúger elnöknek egy proklamációját közölte, a mely szerint minden tárgyat, a melyet a jelenleg érvényes rendelkezések ellenére a bányákban találnak, elkoboznak az állam javára. Egy népgyűlésen, a mely az inségesekről való gondoskodás kérdésével foglalkozott, bejelentették, hogy Johannesburgban ez idő szerint 14,000 ember van inségben.

London, decz. 15. Éjjelig a hadügyminisztérium nem kapott megerősítést Ladysmith felszabadításáról.

London, decz. 15. French tábornok táviratozza tegnapi kelettel: Korán reggel észrevettük, hogy három ellenséges osztály, körülbelül 1800 ember, elhagyta állását és Naauwport felé látszik előrenyomulni. Az angolok erős lovassági és tüzérségi csapatokat toltak előre. A

búrok két ágyuja csakhamar elhallgatott. A lovasság visszaverte a búrokat, a kiknek nagyobb része visszatért előbbi hadállásába. Délután a búrok megszállták Kedlefonteint, de midőn két angol ágyu tűzbe vette őket, 40 halottat és sebesültet hagyva a csatateren, visszavonultak. Az angoloknak egy halottjuk és kilencz sebesültjük volt, köztük egy tiszt.

London, decz. 15. A devonshirei herceg tegnapi yorki beszédében azt mondta, hogy a hadsereg szellemére nézve semmi sem szükségesebb, min a vezérekben való bizalom. A herceg elismeréssel adózott azoknak a vitéz férfiaknak, a kik a csapatokat bajos és veszedelmes körülmények között vezénylik és azt mondta, hogy a háboru jogossága nem függ a győzelmektől. Dicsérőleg nyilatkozott a független gyarmatok támogatásáról, a mely nemcsak a brit birodalom egységét bizonyítja, hanem azt is, hogy a gyarmatok meg vannak győződve Anglia ügyének igazságos voltáról. Beszéde továbbbi folyamán kiemelte a szónok, hogy a külföldi sajtó ellenséges magatartásának nincs nagy befolyása az idegen kormányok politikájára. Mig csaknem valamennyi állam lapjai elítélnék bennünket, az összes idegen kormányok magatartása teljesen korrekt. Nem számíthatunk e kormányok helyeslésére, hanem csak semlegességet kívánunk. Ezt a semlegességet eddigél valamennyi kormány kivétel nélkül lojálisan megőrizte. A szónok sajnálja, hogy az angol lapok a külföldön felhangzó rosszaló megjegyzéseknek tulságos jelentőséget tulajdonítanak és nem méltatják kellő figyelemre azoknak a lapoknak a mérsékelt hangját, a melyekről tudvalevő, hogy kormányaikkal összeköttetésben állanak. Konstatálja, hogy Anglia jó viszonyban van nemcsak Németországgal, hanem valamennyi európai nagyhatalmassággal és a külföldi sajtó támadásait nagy részében annak tudja be, hogy nem ismerik Anglia és Transzvál viszonyának történetét. Végül kijelenti a szónok, hogy minél tovább tart és minél hevesebb a harc, annál erősebb Angliának az az elbatározása, hogy az afrikai gyarmatoknak nem szabad újra átszenvedniök azt, a mit most szenvednek. (M. T. I.)

Lourenco-Marquez, decz. 15. Winston Churchill, a Morningpost levelezője, a kit a búrok november közepe táján egy páncélos vonattal vivott harcban elfogtak, megszökött a fogságból.

Sidney, decz. 15. Az angol hadsereget legutóbb ért szerencsétlenségek következtében Uj-Dél-Wales miniszterelnöke táviratilag kérdést intézett Chamberlainhez, hogy több gyarmati csapatra van-e szükség Transzvál részére. (M. Táv. Ir.)

IRODALOM.

A »világtörténet« panamája. A plágium súlyos vádjával illeti *Gyomlay* Gyula történetírót és akadémiust *Hornyánszky* Gyula doktor. Az Egyetemes Philologiai Közlemény legutóbb megjelent számában 21 teljes oldalon azt bizonyítja Hornyánszky doktor, hogy a Marczali Henrik szerkesztésében megjelenő Nagy Képes Világtörténet második kötete, melynek »A görögök a római hódítás koráig« a címe s amelyet, mint a munka czimlapja jelzi: »a legújabb kutatások nyomán írta Gyomlay Gyula«: nem eredeti munka, hanem fordítás. Ugy látszik nagy alaposítással és minden kímélet nélkül mutat rá a bíráló a szerző bűneire s végül kijelenti: hogy »Gy. ur műve elejétől végig fordítás«. És hozzá teszi:

»Gy. ur számára elegendő volt négy német munka öt kötetben, hogy a maga munkáját egészben véve azokból állítsa össze«. — Az eredmény az volt, hogy a (bevezetéssel együtt) 35 fejezet legelső mondatai közül csak 7-et és a legutolsó mondatok közül csak 5-öt nem sikerült többé-kevésbé szószerinti fordításnak kimutatnom; a többiek ellenben valamennyien azok. De még a kivételes esetek közt is azt találtam, hogy például a legelső mondat helyett a második (XXIX. fejezet) vagy harmadik (XXVIII. fejezet) a legutolsó mondat helyett az utolsó bekezdés első (XXV. fejezet) vagy utolsó előtti harmadik mondata (bevezetés) bizonyult fordításnak.

A bíráló ezután kiséri a Gyomlay művét szinte betűről-betűre s minden alkalommal közli a jelzett négy német írónak, Hertzbergnek, Meyer-nek, Beloch-nak és Holm-nak a művéből a Gyomlay könyvében is megtalálható megfelelő részeket. Sőt még azt is szemére veti a szerzőnek, hogy a fordítás — rossz, Hornyánszky lelkiismeretesség számba veszi, hogy Gyomlay könyvében gyakran találkozik azzal a tüneményvel, hogy »valamely lapon hivatkozás történik egy bizonyos tárgyban arra a szerzőre, akit Gyomlay ugyanazon a lapon, a többi tárgyra vonatkozólag, minden hivatkozás nélkül fordít«. Hornyánszky Gyula doktor bírálata befejezése előtt táblázatot állít össze, amelyben könnyebb áttekintés okáért számban mutatta ki, hogy Gyomlay mit vet: Hertzbergtől, mit Meyertől, mit Belochtól és Holmtól. Azzal végzi cikkét, hogy vajjon megszerezte-e Gyomlay az említett német történetíróktól a könyvek fordítási jogát? Ő úgy tudja, hogy nem, legalább Beloch kiadójától, a strassburgi Trübnerstől, egyes megkérdésére azt a feleletet kapta, hogy Beloch történetének magyar fordításához a jogot senkinek sem adta el. — Gyomlay Gyulát csak a mult esztendőben választotta tagjai sorába az Akadémia, még pedig nem a második, a történeti osztályba, hanem az elsőbe: a nyelvészek osztályába.

Már tavaly a vállalat első kötetének megjelenésekor *Giesswien* Sándor dr. a hírneves aegyptologus kimutatta, hogy az egész első kötet rosszul sikerült plágium, mely nem is elsőrangú írók nyomán készült; iránya pedig keresztény ellenes. Most a II. kötetből mutatják ki ugyanezt. Ezzel szemben az érdekelt Franklin-társulat, melynek kiadásában a monumentális munka megjelenik, ma szükségét érzi annak, hogy a mű szerkesztőinek eljárását mentegesse, de nem tud egyéb érvet felhozni annál, hogy az ó-korra nézve nincsenek szaktudásaink és forrásaink, a hogy *Gyomlay* dr. a *végzőben* kijelenti, hogy fordítás után dolgozta fel az anyagot. Hát ezzel a silány védekezéssel sehogy sincs összhangba az a nagy reklám, melyet az eseményszámba vett nagy műnek a sajtó és kiadói csináltak. Az alapos kritikában felhozott rézletes bizonyítékokra általános mentségekkel takarózni nagyon gyenge fegyver.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: Dr. *Mariencescu Athanas.*

- 2552 Dikman József — Schlézinger Helén és társa — helyben hagyva.
2572 Pollák Betti — Klein Jakab — helyben hagyva.
3573 Nagy Ilona — Gálfy János — feloldva.
2574 Kocsis Piroška — Nemes István — megváltoztatva.
2575 Simon György — Satori Mária — helyben hagyvs.
2616 Csizmadia Mihály — Pásztor Zsuzsánna — feloldva,
3194 Molnár György — Sárvári Juliánna — helyben hagyva.

Előadó: *Molnár Géza.*

- 3523 G. Szabó Sándor nyilvános becsület-sértés — részben megv.

3524. Szurdás Mihály becsületsértés — helyhen hagyta.
 3527 Varga Mihály lopás s más büntetendő cselekmény — részben megváltoztatva.
 3539 Szücs Mária család — helyben hagyva.
 4215 Szücs Mária család — részben megváltoztatva.
 3543 Lezó Mitru gondatlanságból okozott testi sértés — helyben hagyva.
 3560 Id. Kun József testisértés — részben megváltoztatva.
 3561 Ländler Sámuel család — részben megváltoztatva.
 3562 Molnár János halált ok. testisértés — részben megváltoztatva.
 3501 Kovács Mihály és társa jogtalan eljáratás — helyben hagyva.
 2502 Pintér Tivadar rágalmozás — rendelet.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Írta: Fernand-Huc.

24

Francziából fordította — Ó.

— Remélem nem utazik el azonnal, — kérde most a kapitánytól Price ur.
 — Nem, elhatároztam, hogy itt maradok egy ideig.
 — Kétségkívül azért, hogy bevárja vezetője visszatértét? — kérde a hittérítő fürkészőleg.
 — Vezetőmet? — ismétlé Parr.
 — Igen, a ki úgy látszik elhagyta.
 — Betöltötte a feladatát és elbocsátottam. Csak arra fogadtam fel, hogy Pretóriából ide vezessen, nem pedig, hogy vissza is vigyen.
 — Vagy úgy! Majd ha vissza akar térni odaadom vezetőül Józsuét, ez olyan ember, a ki, érdemes a bizalomra.
 — Köszönöm, de azt hiszem hajcsáram is ismerik az utat.
 — Tudja ön a nevét annak az embernek, a ki vezette?
 — Nem, csak annyit tudok, hogy búr. Azt mondta, hogy neve igen hosszú és nehéz megtartani. Én csak Ferencnek neveztem.
 A hittérítő alig tudta palástolni meglepetését, a mi nem került ki a parancsnok figyelmét.
 — Igaz-e, hogy e vidéken sok a vad? Szeretnék vadászgatni.
 — Az igaz, különösen ajánlhatok a hegyek közt egy érdekes tavat, melyben igen sok a hal. De remélem, tette hozzá kirándulásai alatt Margit kisasszony a mi vendégünk lesz?
 — Szívesen beleegyezem, bár azt hiszem, hogy ő is velünk akar majd tartani, és én sohasem tudok ellentállani kérésének.
 — Hajh! Értem ezt a gyöngeséget, én is úgy voltam leányaimmal, míg itthon voltak. Most pedig hozzánk kell költözködni, a kocsit majd levitetem az udvaromra, az ökrök is el férnek az istállómban.
 A parancsnok szabadkozott, de hiába, a hittérítő azonnal ki adta az utasításokat terve kivitelére.
 — Ugy látszik, hogy vezetőm neve különösen érdekli a tiszteletes urat, gondolá Parr, talán ismerné? Vajjon honnan tudja, hogy elment?
 A hittérítő visszatért.
 — Menjünk, nézzük meg a belvederémet, onnan igen szép kilátás nyílik s megnézheti legalább a vadászterületét.
 — Bementek a házba. A második emelet fölött volt egy kis terras, azon egy látcsó, melylyel a vidéket messze földre be lehetett látni.
 — Ez az én obszervatóriumom, — szólt a hittérítő. Nézze, ott látszik a Mural hegy, mely 125 mérföldre van innen; abból a számtalan patakából, mely a hegyen lefut, lesz a hatalmas Limpopo. Itt szemben van az ut, a melyen ön jött. De nézze csak mi van ott? — kérde a láthatár egy pontjára mutatva.
 — Nem látok semmit, csak egy kis porfelhőt, melyet valószínűleg a szél vert fel.

— Más lesz az, felelt Price arra felé fordítva a látcsóvet.
 — Egy kocsit!

— Igen, szólt Parr miután szintén meg nézte. Egy nagy kocsit több fogat ökörrrel. Valószínűleg valami vadász.

— Ritkán jár utas ezen a tájon. Különböben mindjárt meglátjuk, egy óra alatt ide érkezik. Addig nézzünk szét a kertben, bizonyára öcsöce és huga is ott lesznek.

Egy idegen érkezése ezen a vidéken oly különös esemény volt, hogy Price-né asszony azonnal eléje indult. György és Margit vele tartottak. Nemsokára ki lehetett venni az utasokat is, hárman voltak: két zulu és egy fehér, lóháton. Mikor meglátta a közeledőket, eléjük lovagolt s pár lépésre tőlük leszállt, mélyen köszöntve őket.

— Nem reméltem volna, hogy ezen országban ily bájos társaságot talállok, — szólt az idegen.

György és Margit az első pillantásra megismerték a lovagot.

— Ez a Royal-hotelben mellettünk ült, sugta György nővére fülébe.

— Igen, felelt a leány elpirulva.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Az osztrák helyzet.

Bécs, december 15. A helyzet előreláthatólag ma sem fog változni. Hire jár, hogy a Clary-kabinet e hó 20-án vagy 21-én le fog mondani, hogy helyet adjon egy új kabinetnek, mely a mulhatlanul szükséges törvényeket, a 14. § segítségével még január 1-je előtt léptesse életbe. Beavatott politikusok, a kik tudják, hogy a császár mennyire exponálta magát Clary mellett, ennek a híresztelésnek annyival kevésbé adnak hitelt, mert szerintük Clary az ő programbeszédjében hátsó ajtót hagyott magának nyitva, a mennyiben kijelentette ugyan, hogy ő nem akar a 14. §-sal kormányozni, de hozzátette: »ha csak kikerülhetlen kényszerűség nem volna.« Azt hiszik, hogy az elkerülhetlen kényszerűség már beállott és legfőbb ideje, hogy a Reichsrathot hazaküldjék és a függő javaslatokra a 14. §-t alkalmazzák. Ha Clary ezt cselekszi, természetes, hogy az ujonnan összeülő Reichsrath már nem fogja őt hivatalban találni.

Sima elveszett mandátuma.

Budapest, decz. 15. (Saját tud. táv.) Sima Ferencz mandátumával ma a képviselőház két bizottsága is foglalkozott: A kérvényi bizottság visszaküldését határozta el Gucs Lajos és társa kérvényének a Sima-ügy gyors elintézése tárgyában. Az összeférhetlenségi bizottság, mivel tegnap lejárt a Sima Ferencz jelentkezésének 30 napos ideje, mandátumát megszüntetnek nyilvánította, bár Sima a tárgyalások f. hó 20-ig való felüggesztését kérte.

A haldokló levele.

Budapest, decz. 14. (Saját tudósítónk távirata). A tegnapi párisi lapok egy borzalmas, széngázzal történt öngyilkosságot tárgyalnak bő részletekkel. — Az eset a következő: Jean Lacroix párisi mechanikust pénzhamisításért elfogták, ami a családot a legnagyobb nyomorba döntötte. Felesége erre elhatározta, hogy magát és 3 gyermekét, két

öt és tíz éves fiut és egy 9 éves leányt széngázzal végez ki. Rettenetes hidegvérrel hajtotta ezt végre, miről tanuskodik az a levél, melyet a gyilkos gázzal telt szobában írt az utolsó pillanatban. A levél fordításban a következő:

A romlás ránk sz kadt és én ezt nem vagyok képes elviselni. Magamat és gyermekeinket megölöm. Térdem csuszva kértelek, hogy térj le a bűn ösvényéről, de csak ígérted és nem tetted. Gyermekeinknek elmondtam helyzetünket s mindnyájan a halált választották. A kicsiket lefektettem az ágyba és ketten betapasztottuk az ajtókat és ablakokat.

Mintha angyalokat látnék . . . Fulladni kezdek . . . Mintha a boldogság és üdv kapuját látnám! Még kiránthatnám az ablakot . . . De nem . . . Isten veletek gyermekeim és Jeanom . . .

Másnap négy halottat találtak a szobában.

Török dolgok.

Konstantinápoly, decz. 15. Az a helytelen híresztelés, hogy az ipeki meteszarifot az albánok megfosztották állásától és elvitték Ipekből, úgy látszik a következő esetre vezető vissza: Isztenie falu lakosai egy ipeki szállás lakójától 60 darab szarvasmarhát raboltak el, amivel megszegték az 1900. évi Szent György napjáig meghosszabbított bezát, ez pedig heves harcot idézett elő. Minthogy a meteszarif a harcoló pártokkal szemben tehetetlen volt, Hafuz basa üszkübi váli Bairám Dzurai ismert albán főnököt küldte oda a lakosság megnyugtására. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

A phillokszera terjedése. Torontál vármegyében még mindig pusztít a philloxera, elpusztítja még azt a néhány község szőlőjét is, amelyet eddig megkímélt. A földművelésügyi miniszter Öregfalva, Tamásfalva, Modos, Surján, Román-Szárcsa, Kanak, Keviszöllös, Szerb-szt.-Péter községeket mivel a philloxera ott fellépett zár alá helyezte.

A Csarnok ülése. Vettük a következő meghívót: A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara kereskedelmi osztálya a folyó évi december hó 16-án, azaz szombaton délután 3 órakor ülést tart, melyre a t. czimet ezenel van szerencsém meghívni. Nagyvárad, 1899. december hó 11-én. Reismann Mór, oszt. elnök. — 1. Az árurészletgyületről szóló törvényjavaslat tervezete, melyet a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 72.903. VIII. sz. leiratával véleményezésre megküldött. 2. A brassyói t. kamara 3517. sz. átirata, a hadügyi kincstár nyilvános ajánlattárgyalások mellőzésevel kéz alatti gabona vásárlása ellen a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézett felterjesztésének támogatása iránt. 3. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 65356. VIII. sz. leirata, a kereskedelmi üzletek vasárnapi munkaszünetek kiterjesztése tárgyában. 4. A győri t. kamara 4125.—1899. sz. átirata, a kartelek törvényhozási szabályozása tárgyában. 5. Satori Mór gyáros körlevele, a tisztességtelen verseny megrendszabályozása iránt. 6. A meghívók szétküldése után esetleg napirendre tűzött ügyek.

Uj közgazdasági lap. Galánthai Nagy Sándor dr. a »Magyar Compass« szerkesztője, »Közgazdaság« czimen új közgazdasági lapot indított. A lapnak czélja, mint maga a beköszöntő jelzi, béke, munka, haladás. Békére van szükségünk, hogy munkálkodhassunk; munkára, hogy haladhassunk; és haladnunk kell. Ezeknek az ígéreteknek beváltására garanciát látunk egy lap megindítója, mint munkatársainak személyében s bár ez idő szerint félig-meddig tultengés van a gazdasági irányú lapok terén, mégis az a nézetünk, hogy az ujonnan megjelen-

ditott közgazdasági lap hézagot fog pótolni. Hézagot különösen abban, hogy míg a jelenlegi közgazdasági lapok vagy a merkantil, vagy pedig az agrár exclusiv álláspontokat képviselik, addig a »Közgazdaság« a mutatószám után ítélve, a közéletet választja s igyekszik a mezőgazdaság érdekeit connexióba hozni az ipari és kereskedelmi érdekekkel. A lap felelős szerkesztője s kiadja galánthai Nagy Sándor dr., társzerkesztője Gáspár J. Imre. Főmunkatársak Éber Antal dr. és della Vedella Mihály. A munkatársak között vannak: Barthos Andor dr. min. titkár, Csury Jenő dr. min. titkár, Halász Sándor, Mocsáry Béla, Pap Dezső dr., Székely Ferencz stb. A mutatószám a következő tartalommal jelent meg: Beköszöntő. A bankráta. — a — i —. Az építési ipar válsága. Pap Dezső dr. Az utólagos váltótelepítés. Szesziparunk bajai. Leipziger Vilmos. Az érsekújvári takarékpénztár szennyese. A hazai piacokról. Különféle. A lap minden héten hétfőn jelenik meg s előfizetési ára egész évre 20 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker. Alkotmány-utca 28.

Reich Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.
— A »Tiszántul« eredeti távirata. —
Értéktőzsde.

Budapest, december 15.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	368.80
Magyar hitel	—	—	—	—	372.75
Allamvasut	—	—	—	—	389.—
Rimamurányi	—	—	—	—	382.—
Magyar jelzalog	—	—	—	—	183.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623.—

Határidők.

Budapest, december 15.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	7.91
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.88
Uj tengeri	—	—	—	—	4.99
Rozs okt.	—	—	—	—	6.45
Zab okt.	—	—	—	—	5.06
Káposzta, r. p. ce, aug.	—	—	—	—	—

Bécs, december 15.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	—	—	—	—	875.10
Magyar hitel	—	—	—	—	875.40
Allamvasut	—	—	—	—	320.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. december 15-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	116.—
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	94.60
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	120.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	118.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	94.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.75
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	94.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	159.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	137.25
Osztrák járdék papirban	—	—	—	—	98.40
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	98.20
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	116.25
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	99.25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	137.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	906.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	375.—
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	375.20
Párisi vista	—	—	—	—	320.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	121.10
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	9.50
London vista	—	—	—	—	47.90
20 márkás arany	—	—	—	—	11.81

A szerkesztőházi felelős:

Dr. VUCSKICS GYÜLA.

Tüzipát

házhoz szállítva adunk:

1. Wagon 20 mtr. hasábfát 50 frt.
1. » 20 mtr. gömbölyűfát 44 frt.

Kisebb mennyiségben:

1. mtr. hasábfát 2 frt 60 kr.
1. mtr. gömbölyűfát 2 frt 30 kr.

apróra vágott tüzipára megrendelést elfogadunk, megrendelések telefonon eszközölhetők

Friss és Gross

fakereskedők

Nagyvárad fa-füzes 5 sz. telefon 36 sz.

COAKS,

tartós fűtésre legalkalmasabb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidlinger és egyéb kőolajhűtésére legjobb a **gáz-coaks** mert a súlyosabb és ezáltal drágább milt coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A Coaks ára nálunk **2 frt** métermázsánként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **métermázsánként**

14 kr. fuvardíjért házhoz szállítjuk a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a coaks vásárlásánál, amennyiben, ha egyszerre legalább **250 kilót rendelnek meg, akkor nekik fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad 1899 december hó

Nagyváradai légszeszgyár
Az igazgatóság.

Nagy Karácsonyi Occasíó!

Egy méter
tisza selyem, ruhára
45 kr.

Egy vég

p a m u t v á s z o n

23 méter **4 frt.**

Mit vegyünk karácsonyra?

Hasznos tárgyat!

Hol vásároljunk?

Megbízható üzletben!

Egy méter
blous bársony
30 kr.

Egy vég **sifon**

23 méter **4 frt.**

Évi zárhatunk alkalmával több cikket mélyen leszállított árban kiárusítunk; ezen rendkívüli alkalomra a nagyérdemű közönség és tisztelt vevőink szíves figyelmét felhívjuk.

Számos látogatást kérve, tisztelettel

Kunz József és Társa cég

Nagyvárad, Szt. László-tér 1. sz.

Kivonat az eladásra kerülő cikkekéből.

Egy ruhára való kreton szövet 1 frt 35-től 1 frt 70-ig.
Egy ruhára való barchet szövet 1 frt 40-től 1 frt 80-ig.
Egy ruhára való divat szövet . . . 2 frttól 3 frtig.
Egy ruhára való tisza gyapja kasan . . . 3 frt 60 krig.
Egy méter ruha és blous bársony . . . 30 krtól 1 frtig.
Egy méter ruha és blous selyem 45 krtól 1 frt 20-ig.
Egy méter finom női posztó . . . 40 krtól 65 krig.
Egy méter legjobb minőségű tenisz velez . . . 20 kr.

Összes maradékok teljes elárúsítása. Egyes ág- és asztalterítők, függönyök, szőnyeg és butorszövet maradékok mélyen leszállított árban.

Karácsonyi ajándékoknak még ajánljuk dus raktárunkat a következő cikkekben: Posztó, harász, chenille, selyem fej- és nyakkendőkben. Női blousok, nyakdiszek, kötények, szoknyák mindennemű fehérenmü, tászkák. Férfi nyakkendő, ing, gallér, kézelő stb.

Egy pár fekete női
harisnya **37 kr.**

A legszebb disze a szobának egy gobelin kép.

Szép gobelin képeinkre különösen felhívjuk a n. é. közönség figyelmét.

Egy pár férfi
harisnya **30 kr.**